

**SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ENDEKSİNDE YER ALAN İŞLETMELERİN
“SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK İLKELERİ UYUM ÇERÇEVESİ”NDE YER ALAN İLKELERE
UYUM DERECELERİNİN TESPİT EDİLMESİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA***

Prof. Dr. Seyhan ÇİL KOÇYİĞİT**

Doç. Dr. Tuba DERYA BASKAN***

Doç. Dr. Fatma TEMELLİ****

İnceleme Makalesi / Review Article

Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi
2023, 25 (MODAVICA Özel Sayısı),
ÖS77-ÖS98

ÖZET

02.10.2020 tarihli 31262 sayılı Resmi Gazete’de II-17.1 sayılı Kurumsal Yönetim Tebliği’nin bazı maddelerine eklemelerin yapıldığı “Kurumsal Yönetim Tebliği (II.17.1)’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (II.17.1.a)” yayımlanmıştır. Söz konusu bu tebliğ ile halka açık ortaklıkların sürdürülebilirlik raporunda açıklaması gereken ilkeler “Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi” kapsamında netleştirilmiştir. Bu çalışmanın amacı sürdürülebilirlik raporları hazırlayan işletmelerin düzenledikleri raporlarında, “Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi” kapsamında açıklanması öngörülen bilgilere yer verip vermediklerinin ve gerekli bilgilere yer verenlerin söz konusu çerçevede yer alan ilkelere uyum derecelerinin tespit edilmesidir. Araştırma sonucunda sürdürülebilirlik raporları hazırlayan işletmelerin düzenledikleri raporlarında, “Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi” kapsamında açıklanması öngörülen bilgilere büyük ölçüde yer verdikleri ve gerekli bilgilere yer verenlerin söz konusu ilkelere büyük ölçüde uyum sağladıkları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik Endeksi, Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi

JEL Sınıflandırması: M40, M41, M42

*Makale Gönderim Tarihi (Date of Submission): 24.11.2022; Makale Kabul Tarihi (Date of Acceptance): 10.01.2023

Bu çalışma, 22-25 Eylül 2022 tarihlerinde MÖDAV tarafından düzenlenen 19. Uluslararası Muhasebe Konferansında sunulan bildirinin, yeniden düzenlenmiş ve genişletilmiş halidir.

**Ankara Hacı Bayram Veli Üniv., seyhan.cil@hbv.edu.tr, orcid.org/0000-0003-1012-3605.

***Kırıkkale Üniv.İİBF, İşletme Bölümü, tbaskan@kku.edu.tr, orcid.org/0000-0001-8809-7043.

****Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, ftemelli@agri.edu.tr, orcid.org/0000-0001-7436-5289.

Atf (Citation): Çil Koçyiğit, S., Derya Baskan, T., Temelli, F. (2023). Sürdürülebilirlik Endeksinde Yer Alan İşletmelerin “Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi”Nde Yer Alan İkelere Uyum Derecelerinin Tespit Edilmesi Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, Özel Sayı*, 77-98.

A RESEARCH ON DETERMINING THE LEVEL OF COMPLIANCE WITH THE PRINCIPLES IN THE FRAMEWORK FOR SUSTAINABILITY PRINCIPLES OF THE BUSINESSES INCLUDED IN THE SUSTAINABILITY INDEX

ABSTRACT

In the Official Gazette dated 02.10.2020 and numbered 31262, the "Communiqué on the Amendment of the Corporate Governance Communiqué (II.17.1.a)" was published in which additions were made to some articles of the Corporate Governance Communiqué numbered II-17.1. With this notification, the principles that must be disclosed in the sustainability report of publicly-held partnerships have been clarified within the scope of the "Sustainability Principles Compliance Framework". The aim of this paper was to determine whether the companies that prepare sustainability reports include the information required to be disclosed within the scope of the "Sustainability Principles Compliance Framework" in their reports and to determine the degree of compliance of those who include the necessary information with the principles in the mentioned framework. As a result of the research, it was seen that the companies that prepared sustainability reports mostly included the information required to be disclosed within the scope of the "Sustainability Principles Compliance Framework" in their reports, and those who included the necessary information largely complied with the mentioned principles.

Keywords: Sustainability Index, Sustainability Principles Compliance Framework

JEL Classification: M40, M41, M42

EXTENDED SUMMARY

PURPOSE AND MOTIVATION

The 2021 sustainability or annual reports of the businesses included in the sustainability index were examined. In these reports, it was aimed to determine whether the information required to be disclosed within the scope of the "Sustainability Principles Harmonization Framework" is included and to determine the degree of compliance of those who include the necessary information with the principles in the mentioned framework.

METHODOLOGY

As of 2021, there are 65 businesses included in the sustainability index. It was determined that 41 (63%) of these enterprises, which are included in the sustainability index, loud and clear indicated their compliance status by providing the necessary information within the scope of the "Sustainability Principles Harmonization Framework". It was determined that the remaining 24 (37%) enterprises did not clearly explain the processes that they were not fully comply with.

In the study carried out for the above purpose, the sustainability criteria are within the scope of the “Sustainability Principles Harmonization Framework”; It is shaped on four basic groups: General, Environmental, Social and Corporate Governance. The degree of compliance with the mentioned principles was classified into five groups as Full Compliance (TU), Partial Compliance (KU) , Incompatible (MF) , Exempt (UYZ), and Unrelated (ILGZ).

RESULTS AND DISCUSSION

As a result of the examination of the Sustainability Principles Compliance levels of the companies within the scope of the sector, some findings were reached. The findings are presented below.

In the general Principles in the financial institution sector; when the process of compliance with general principles, environmental principles, and social principles is examined; while full compliance is achieved between 85% and 91%, full compliance with Corporate Governance Principles is provided,

When the harmonization process of general principles, environmental principles and corporate governance principles in enterprises in the manufacturing sector is examined; While full compliance is achieved between 75% and 78%, full compliance with social principles cannot be achieved,

In this sector, where full compliance with all principles is achieved more in the Electricity, Gas and Steam Sector, it is seen that partial compliance is still achieved, although not as much as full compliance.

In the enterprises in the Construction and Public Works sector, full compliance with all principles is achieved more, partial compliance in this sector is achieved more, although not as much as full compliance, and there are incompatibilities in other principles apart from the corporate governance principles;

While it is determined that full compliance with all principles is achieved more in the enterprises in the Wholesale and Retail Trade sector, there are also incompatibilities in environmental principles;

It is determined that in the enterprises in the Basic Metal Industry Sector, full compliance is provided 100% in social principles and corporate governance principles, it is provided at the same rate as partial compliance in other principles, and there is no incompatibility in other principles except environmental principles;

In the enterprises in the Metal Goods, Machinery, Electrical Appliances and Transportation Vehicles sector, full compliance is mostly achieved, and incompatibility in general principles and environmental principles is encountered;

In the enterprises in the technology sector, full compliance is mostly achieved, incompatibility is encountered in environmental and social principles;

In the enterprises in the Information and Communication Sector, full compliance is mostly achieved except for the general principles, partial compliance is mostly achieved in the general principles, and incompatibility is determined in all the principles;

It is stated that full compliance with all the principles in the company in the Chemicals Pharmaceuticals Petroleum Tire and Plastic Products sector is achieved at high percentage rates;

In the transportation and warehousing sector, full compliance with all principles is achieved at higher percentages, only partial compliance with social principles;

Although partial compliance is observed in the enterprise in the Stone and Soil Based Sector, it is observed that more full compliance is achieved in all principles, and there is incompatibility in environmental principles.

As a result of the examination of 41 enterprises, which are seen to clearly and unequivocally state their compliance within the framework of sustainability principles in the sustainability or annual reports of the enterprises subject to the sustainability index; In the General Principles, 72% TU, 24% KU, 3% UYZ, 1% ILGZ; In Environmental Principles; 74% TU, 17% KU, 7% UYZ, 2% ILGZ; In the Social Rights Principles, 90% TU, 7% KU, 2% UYZ, 1% ILGZ and Corporate Governance Principles was determined as 90% TU, 6% KU, and 4% UYZ.

CONCLUSION AND IMPLICATION

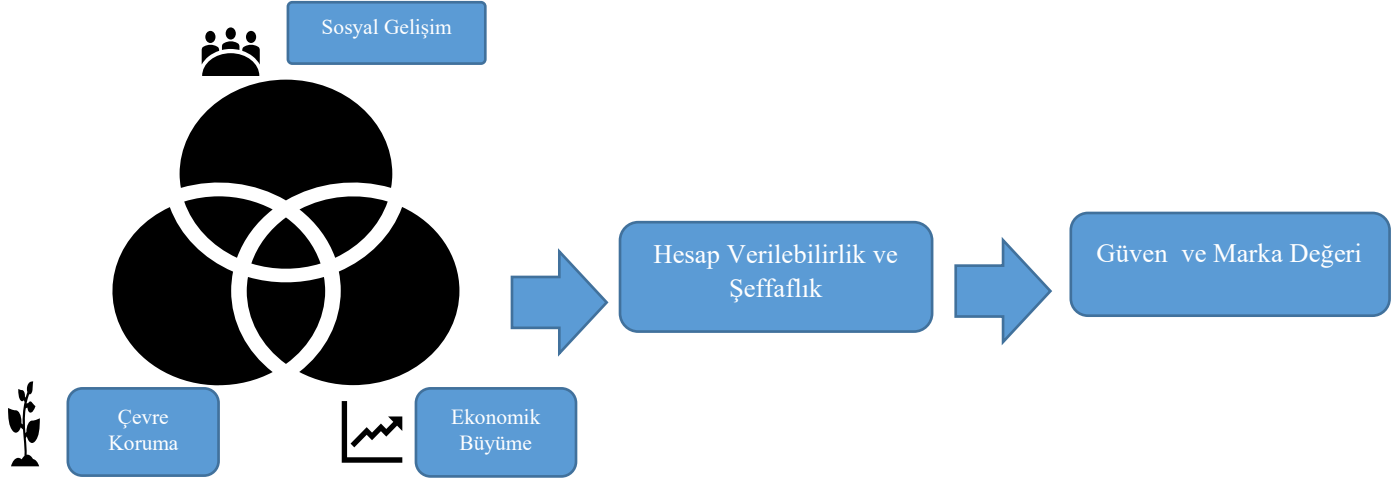
In some annual reports within the scope, it is observed that the expected explanations are insufficient and that the explanations are complete, a high level of full compliance is achieved in all principles, and the situation of incompatibility is not encountered very often. While the principles with which full compliance is achieved are Social and Corporate Governance principles, it can be mentioned that the situation of non-compliance is mostly in environmental principles.

Even if the way to prepare the reports within the scope of the sustainability principles reporting framework is left to the discretion of the enterprises, it is clear that giving the expected explanations and compliance levels within the framework clearly and clearly will contribute to the expected benefit from the sustainability reporting in Turkey, where the sustainability reporting practices are not yet at a sufficient level.

1. GİRİŞ

Sürdürülebilir raporlama, işletme faaliyetlerinin ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerinin değerlendirildiği, ölçüldüğü ve açıklandığı bir raporlamadır. Bu raporlama tüm paydaşlar açısından önemli bir bilgi kaynağı olmakta ve işletmelerin karşılaştırılmasına ve ihtiyaçları karşılayacak olanın

seçilmesine olanak vermektedir. İşletmeler sürdürülebilirlik raporlamaları sayesinde şeffaflığı artırarak, toplumda güven oluşmasını sağlamakta, bu güven unsuru da işletmelerin marka değerini arttırarak işletmenin sürdürülebilirliğine yardımcı olmaktadır. Bu döngü Şekil 1’de gösterilmektedir.

Şekil 1. Sürdürülebilirlik Faktörlerinin Etkisi

Sürdürülebilir raporlama kurumsal raporlamaların zaman içindeki gelişimidir. Kurumsal raporlamalar 1960’lı yıllarda başlayan uzun süre tek başına devam eden finansal raporlamalardır. İlerleyen süreçlerde Çevre, Sosyal ve Kurumsal Yönetim Raporları (ÇSY), Kurumsal Sosyal Sorumluluk Raporları veya Sürdürülebilirlik Raporları şeklinde adlandırılarak finansal ve finansal olmayan bilgilerin yer aldığı raporlamalar olarak yerlerini almıştır (Sultanoğlu, 2021).

Kurumsal raporlama kapsamında yayınlanan, 3/1/2014 tarih ve 28871 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren, II-17.1 sayılı Kurumsal Yönetim Tebliği, ortaklıklar tarafından uygulanacak kurumsal yönetim ilkeleri ve ilişkili taraf işlemlerine ilişkin usul ve esasların belirlendiği bir tebliğdir. Söz konusu bu Kurumsal Yönetim Tebliği’nin bazı maddelerine Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından 02.10.2020 tarihinde eklemeler yapılarak, 31262 sayılı Resmi Gazete’de Kurumsal Yönetim Tebliği (II-17.1)’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (II-17.1.a) yayınlanmıştır. Bu tebliğde halka açık ortaklıkların yıllık faaliyet raporlarında kurumsal yönetim ilkelerinin yanında ayrıca, “Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi” kapsamındaki açıklamalara yer vermeleri, sürdürülebilirlik ilkelerinin uygulanıp uygulanmadığına, uygulanmıyor ise buna ilişkin gerekçeli açıklamaya, bu ilkelere tam olarak uymama nedeniyle çevresel ve sosyal risk yönetiminde meydana

¹ 2020 yılı verilerini içerecek şekilde 2021 yılı faaliyet raporlarından itibaren

gelen etkilerin neler olduğuna ilişkin bilgilerin açıklanması” istenmiştir (<https://www.spk.gov.tr/Duyuru/Goster/20201002/0>).

Tebliğde geçen “Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi”nin içeriğine ve yayımlanmasına ilişkin esaslar SPK tarafından belirlenmiştir. Söz konusu bu çerçevede ortaklıklar tarafından uyulması beklenen temel ilkeler yer almış olup, bu çerçevede yer alan ilkelerin uygulanması gönüllü tutulmakla birlikte, uygulanıp uygulanmadığının “Uy ya da Açıkla” prensibiyle raporlanması zorunlu tutulmuştur. Bu çerçeveye göre; işletmelerin çevresel, sosyal ve kurumsal yönetim konularına yönelik bilgilerini paylaşmaları, bu bilgilerin paylaşılmaması durumunda ise bunun nedenlerinin açıklanması beklenmektedir.

Bu kapsamda söz konusu çerçevede açıklanması beklenen ilkeler dört ana grupta toplanmıştır. Bunlar aşağıdaki gibidir (<https://www.spk.gov.tr/Sayfa/Dosya/1332>):

Genel İlkeler: Çevresel, sosyal, kurumsal yönetime ilişkin öncelikli konuların, risklerin ve fırsatların belirlenerek bunlara uygun strateji, politika ve hedeflerin belirlenmesine, uygulanmasına, raporlanmasına ve doğrulama ilkesi ile gerçeğe aykırı veri paylaşımının engellenmesi amacıyla (Acar, Karataş Aracı ve Arısoy, 2021) sürdürülebilirlik performans ölçümlerinin bağımsız üçüncü taraflara (bağımsız sürdürülebilirlik güvence sağlayıcılarınca) doğrulatilmesine yöneliktir.

Çevresel İlkeler: Çevre yönetimi alanındaki politika ve uygulamaların, eylem planlarının, çevresel yönetim sistemlerinin ve programlarının belirlenerek açıklanmasına, enerji verimliliği projelerinin yapılmasına, çevre ile ilgili kanun ve diğer düzenlemelere uyum sağlanmasına, sera gazı emisyonları, enerji, hava kalitesi, enerji yönetimi, su ve atık su yönetimi, atık yönetimi, biyoçeşitlilik etkileri gibi çevresel göstergelerin çevresel etkileri ile ilgili bilgilerin dönemsel olarak karşılaştırılabilir bir şekilde raporlanmasına, iklim krizi ile mücadele stratejisinin ve eylemlerinin açıklanmasına, yenilenebilir enerji üretim ve kullanım verilerinin açıklanmasına, geri dönüşümün raporlanmasına yöneliktir.

Sosyal İlkeler: İnsan hakları ve çalışan haklarına uyulması ile ilgili taahhütlerin, politikaların oluşturularak açıklanması, bunların uygulanmasına ilişkin rollerin ve sorumlulukların açıklanması, çalışan sağlığı ve güvenliğine yönelik politikaların oluşturularak açıklanması, ÇSY politikalarının çalışanlara bildirilmesine yönelik eğitim programlarının düzenlenmesine ayrıca sürdürülebilirlik alanındaki faaliyetlerin tüm paydaşların ihtiyaç ve önceliklerinin dikkate alınarak şeffaf bir şekilde yürütülmesine ve raporların hazırlanmasında benimsenen uluslararası standartların açıklanmasına yöneliktir.

Kurumsal Yönetim İlkeleri: Tüm kurumsal yönetim ilkelerine uyum sağlanmasına, kurumsal yönetim stratejileri belirlenirken sürdürülebilirlik konusunun ve faaliyetlerin çevresel etkilerinin de göz

önünde bulundurulmasına, sürdürülebilirlik alanındaki stratejiler belirlenirken menfaat sahiplerinin de görüşlerinin alınmasına yöneliktir.

Halka açık ortaklıkların sürdürülebilirlik raporunda açıklaması gereken ilkelerin netleştirildiği bu çerçevenin, Türkiye’de entegre raporlama uygulamalarının henüz yeterli düzeyde olmadığı ve entegre rapor hazırlayan işletmelerin sayısının az olduğu düşünüldüğünde entegre rapor düzenleyen işletme sayısının artmasına katkı sağlayacak önemli bir düzenleme olarak kabul edilebilir. Bu bağlamda bu çalışmada entegre ve sürdürülebilirlik raporları hazırlayan işletmelerin düzenledikleri raporlarında, “Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi” kapsamında açıklanması öngörülen bilgilere yer verip vermediklerinin ve gerekli bilgilere yer verenlerin söz konusu çerçevede yer alan ilkelere uyum derecelerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Türkiye’de sürdürülebilirlik raporlarının incelendiği çok sayıda çalışma mevcuttur. Yapılan bu çalışmalar daha çok Küresel Raporlama Girişimi (GRI) tarafından oluşturulmuş olan rehberlere göre yapılan raporlamalara ilişkindir. Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi’nin yeni yayınlanan bir çerçeve olmasından dolayı bu çerçeve kapsamında raporların incelendiği bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Mevcut çalışmalardan bazıları aşağıdaki gibidir:

Önce ve diğerleri (2015) tarafından yapılan çalışmada, Türkiye’de 2005-2014 yılları arasında 72 kuruluş tarafından hazırlanan 181 adet rapor incelenmiştir. Bu çalışma sonucunda; bu raporların 130’unun GRI raporlama rehberini temel aldığı, yıllar geçtikçe sürdürülebilirlik anlayışının daha fazla işletme tarafından dikkate alındığı ve yayınlanan sürdürülebilirlik raporlarının sayısının arttığı ve Türkiye’de en çok imalat sektöründeki kuruluşların sürdürülebilirlik raporu yayınladığı görülmüştür.

Ertan (2018) tarafından yapılan çalışmada, 2005-2017 yılları arasında 120 işletme tarafından yayınlanmış olan 391 adet sürdürülebilirlik raporu incelenmiştir. Çalışma sonucunda, Türkiye’de yıllar geçtikçe yayınlanan sürdürülebilirlik raporları sayısında artış olduğu, yayınlanmış olan sürdürülebilirlik raporlarının uygulanma seviyeleri açısından yüksek uygulama seviyesinde hazırlanmış rapor sayısının az olduğu, sektör bazında en çok imalat sektöründe faaliyette bulunan işletmeler tarafından raporların hazırlandığı görülmüştür.

Gümrah ve Güngör Tanç (2018) tarafından yapılan çalışmanın amacı; sürdürülebilirlik raporlarının GRI’nin söz konusu nitelik kriterlerine göre incelenmesi ve içerik kalitesi açısından karşılaştırılmasıdır. Araştırmada Borsa İstanbul Sürdürülebilirlik Endeksinde yer alan 10 firma tarafından 2014 ve 2015 yıllarında yayınlanmış bulunan sürdürülebilirlik raporları içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Raporlarda yer alan bilgiler GRI’nin söz konusu rapor nitelikleri açısından ayrı ayrı puanlanmış ve her

bir raporun 6 ayrı kalite bileşeni açısından puanı hesaplanmıştır. Elde edilen bulgular yıllar bazında karşılaştırılarak Türkiye’de yayınlanan sürdürülebilirlik raporlarının içerik kalitesi tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda Türkiye’de sürdürülebilirlik raporlamasının gelişimini henüz tamamlamadığı ve gelişime ihtiyacı olduğu tespit edilmiştir.

Gümrah ve Büyükepeççi (2019) tarafından yapılan çalışma Türkiye’de sürdürülebilirlik raporlamasının mevcut durumunun tespit edilmesi amacıyla, 2008-2017 yılları arasında yayınlanmış sürdürülebilirlik raporları içerik analizine tabi tutulmuştur. Çalışma sonucunda kapsam dahilinde en az raporun kar amacı gütmeyen ve elektronik sektöründe faaliyet gösteren kuruluşlar tarafından, en fazla raporun holding sektöründe faaliyet gösteren kuruluşlar tarafından yayınlandığı görülmüştür. Çalışmada ayrıca küçük ve orta ölçekli işletmeler ile büyük ve çok uluslu işletmeler arasında raporda yer verilen gösterge sayıları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklara rastlanılmıştır.

Güngör Tanç (2019) tarafından yapılan çalışmada; BIST 100 Endeksinde yer alan işletmelerin sürdürülebilirlik faaliyetleri ile firma değeri arasındaki ilişkinin ortaya konulması amaçlanmış olup, regresyon analizi sonucunda işletmelerin sürdürülebilirlik faaliyetleri ile firma değeri arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanılmamıştır.

Yapılan bu çalışma ile de sürdürülebilirlik endeksinde yer alan işletmelerin “Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi”nde yer alan ilkelere uyum derecelerinin tespit edilmesi açısından literatüre farklı bir boyut katılmaya çalışılmıştır.

3. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ENDEKSİNDE YER ALAN İŞLETMELERDE UYGULAMA

Çalışmanın Amacı: Sürdürülebilirlik endeksinde yer alan işletmelerde 2021 yılı sürdürülebilirlik veya faaliyet raporlarında, “Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi” kapsamında açıklanması öngörülen bilgilere yer verilip verilmediğinin ve gerekli bilgilere yer verenlerin söz konusu çerçevede yer alan ilkelere uyum derecelerinin tespit edilmesidir.

Araştırmanın Kapsamı: 2021 yılı itibariyle sürdürülebilirlik endeksinde yer alan 65 adet işletme mevcuttur. Sürdürülebilirlik endeksinde yer alan bu işletmelerin 41 adetinin (%63) “Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi” kapsamında açıklanması gerekli bilgileri vererek uyum durumlarını açık ve net olarak belirttikleri tespit edilmiştir. Geri kalan 24 adet (%37) işletmenin ise tam uyum sağlamadığı ve süreçleri net olarak açıklamadıkları tespit edilmiştir.

Araştırmaya “Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi” kapsamında açıklamalarını ve uyum durumlarını açık ve net olarak veren 41 adet işletme ile devam edilmiştir. İncelenen işletmelerin 11 adeti imalat, 11 adet mali kuruluş, 3 adeti Elektrik Gaz ve Buhar, 2 adeti inşaat ve bayındırlık, 2 adeti toptan ve perakende ticaret, 2 adeti ana metal sanayi, 3 adeti metal eşya makine elektrikli cihazlar ve ulaşım

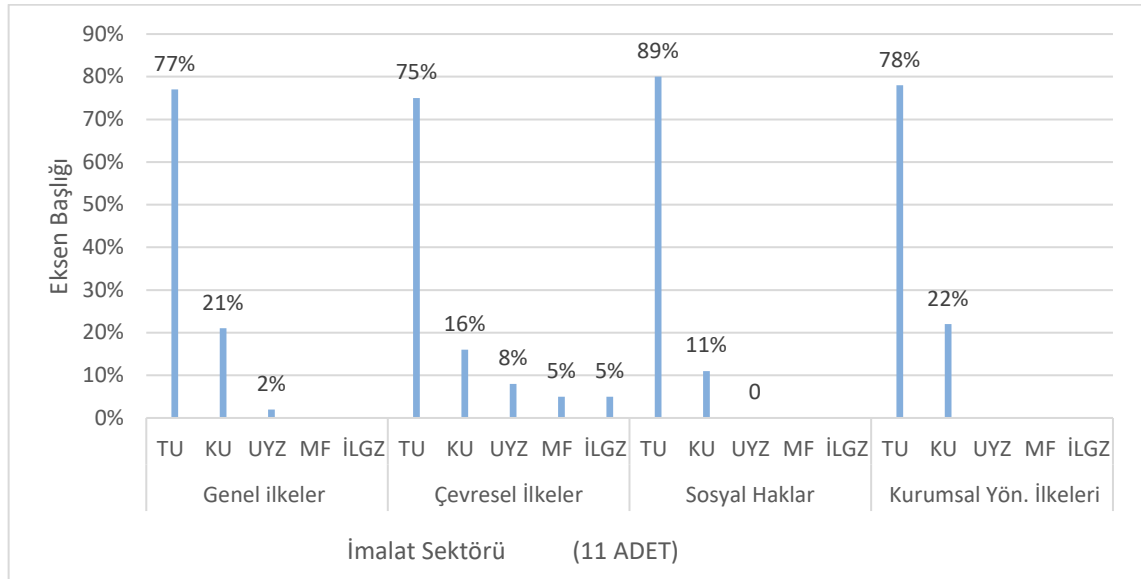
araçları, 2 adeti teknoloji, 2 adet bilgi ve iletişim, 1 adeti kimya ilaç petrol lastik ve plastik ürünler, 1 adeti ulaştırma ve depolama 1 adeti taş ve toprağa dayalı sektörde faaliyet göstermektedir.

Yukarıdaki amaçla yapılan çalışmada sürdürülebilirlik kriterleri “Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi” kapsamında; Genel, Çevre, Sosyal ve Kurumsal Yönetim olmak üzere dört temel grup üzerinde şekillenmiştir. Söz konusu ilkelere uyum dereceleri; Tam uyum (TU), Kısmi uyum (KU), Uyumsuz (UYZ), Muaf (MF) ve İlgisiz (İLGZ) olmak üzere 5 grupta sınıflandırılmıştır.

Bulgular: Kapsam dahilindeki işletmelerin sektörler bazında Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum düzeylerinin incelenmesi neticesinde birtakım bulgulara ulaşılmıştır. Ulaşılan bulgular aşağıda sunulmuştur.

İmalat Sektöründeki İşletmelerde Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesinin İncelenmesi

İmalat sektöründeki işletmelerin sürdürülebilirlik veya faaliyet raporlarında sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesi kapsamında uyum durumlarını açık ve net olarak verdiği görülen 11 adet işletmenin incelenmesi neticesinde ulaşılan sonuçlar Grafik 1’de sunulmuştur.

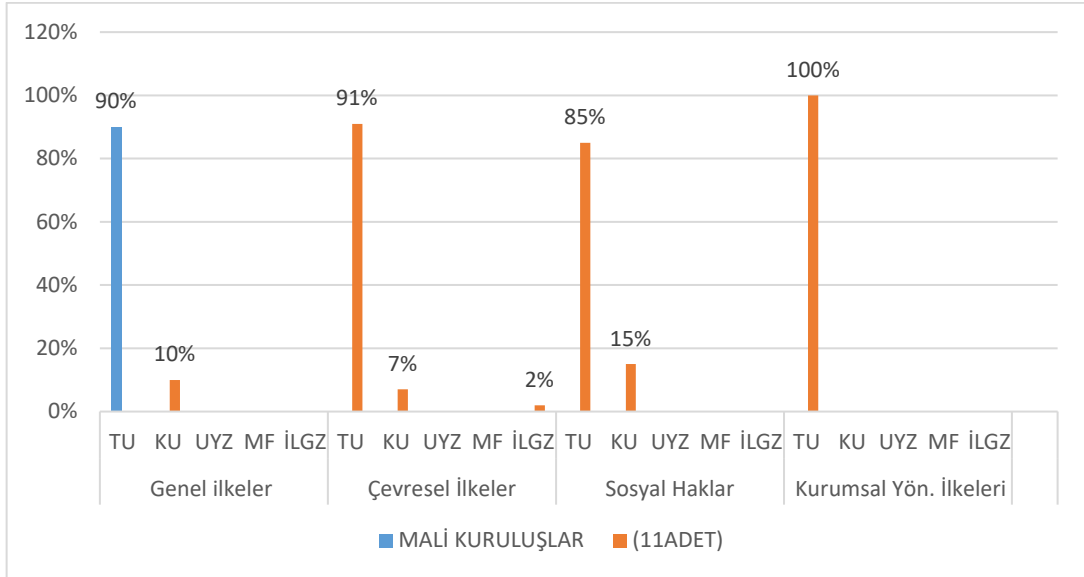

Grafik 1. İmalat Sektörü

Genel İlkelerde; %77 TU, %21 KU , %2 UYZ, Çevresel İlkelerde; %75 TU, %16 KU, %8 UYZ, %5 MF, %5 İLGZ, Sosyal Haklar; %89 TU, %11 KU ve Kurumsal Yönetim İlkelerinde; %78 TU, %22 KU şeklinde tespit edilmiştir.

3.1.Mali Kuruluş Sektöründeki İşletmelerde Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesinin İncelenmesi

Mali Kuruluş sektöründeki işletmelerde sürdürülebilirlik veya faaliyet raporlarında sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesi kapsamında uyum durumlarını açık ve net olarak verdiği görülen 11 adet işletmenin incelenmesi neticesinde ulaşılan sonuçlar Grafik 2’de sunulmuştur.

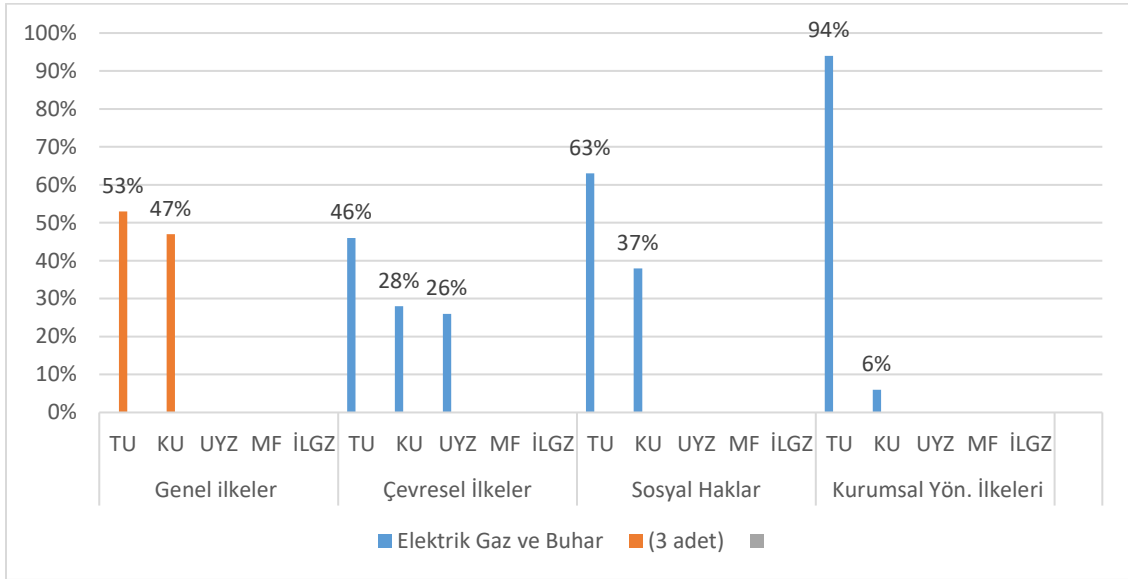

Grafik 2. Mali Kuruluş Sektörü

Genel İlkelerde; %90 TU, %10 KU, Çevresel İlkelerde; %91 TU, %7 KU, %2 İLGZ, Sosyal Haklar %85 TU, %15 KU ve Kurumsal Yönetim İlkelerinde; %100 TU şeklinde tespit edilmiştir.

3.2.Elektrik, Gaz ve Buhar Sektöründeki İşletmelerde Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi

Elektrik, Gaz ve Buhar sektöründeki işletmelerde sürdürülebilirlik veya faaliyet raporlarında sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesi kapsamında uyum durumlarını açık ve net olarak verdiği görülen 3 adet işletmenin incelenmesi neticesinde ulaşılan sonuçlar Grafik 3’te sunulmuştur.

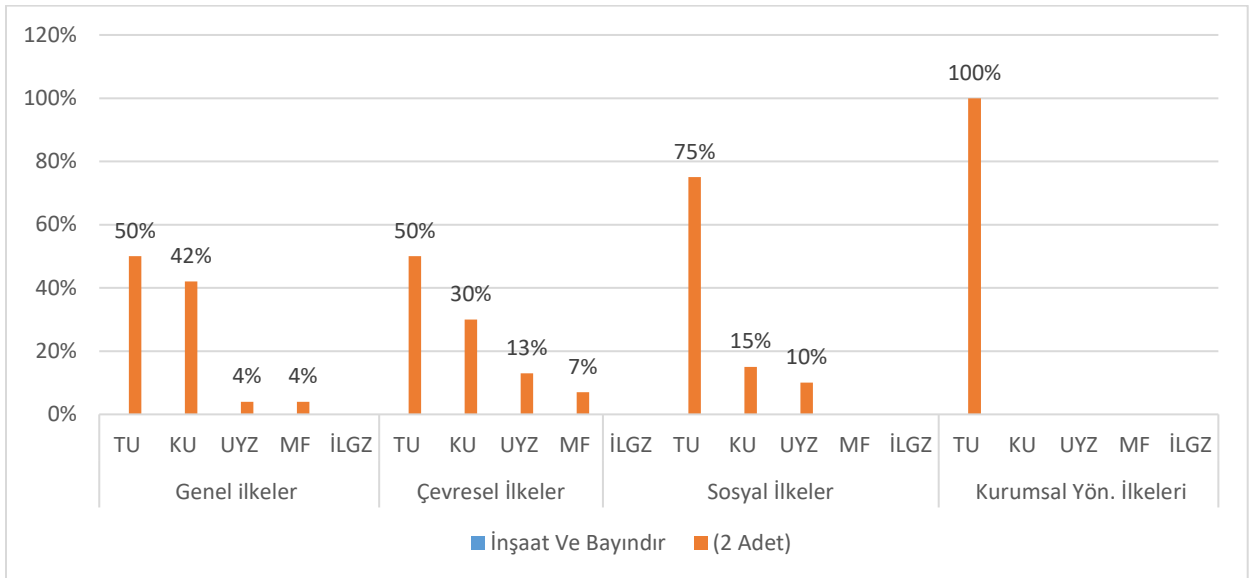

Grafik 3. Elektrik, Gaz ve Buhar Sektörü

Genel İlkelerde; %53 TU, %47 KU, Çevresel İlkelerde; %46 TU, %28 KU, %26 UYZ, Sosyal Haklar İlkelerinde; %63 TU, %37 KU ve Kurumsal Yönetim İlkelerinde; %94 TU ve %6 KU şeklinde tespit edilmiştir.

3.3. İnşaat ve Bayındırlık Sektöründeki İşletmelerde Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi

İnşaat ve bayındırlık sektöründeki işletmelerde sürdürülebilirlik veya faaliyet raporlarında sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesi kapsamında uyum durumlarını açık ve net olarak verdiği görülen 2 adet işletmenin incelenmesi neticesinde ulaşılan sonuçlar Grafik 4'te sunulmuştur.

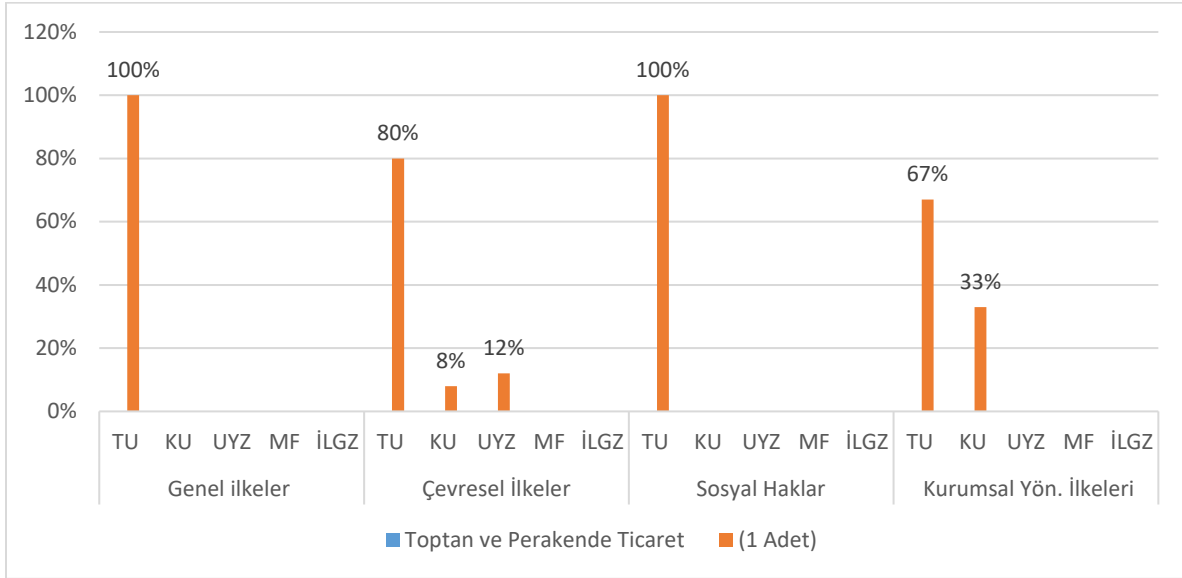

Grafik 4. İnşaat ve Bayındırlık Sektörü

Genel İlkelerde; %50 TU, %42 KU, %4 UYZ, %4 MF, Çevresel İlkelerde %50 TU, %30 KU, %13 UYZ, %7 MF, Sosyal Haklar ilkelerinde; %75 TU, %15 KU, %10 UYZ ve Kurumsal Yönetim İlkelerinde %100 TU şeklinde tespit edilmiştir.

3.4. Toptan ve Perakende Ticaret Sektöründeki İşletmelerde Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi

Toptan ve Perakende Ticaret sektöründeki işletmelerde sürdürülebilirlik veya faaliyet raporlarında sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesi kapsamında uyum durumlarını açık ve net olarak verdiği görülen 2 adet işletmenin incelenmesi neticesinde ulaşılan sonuçlar Grafik 5’te sunulmuştur.

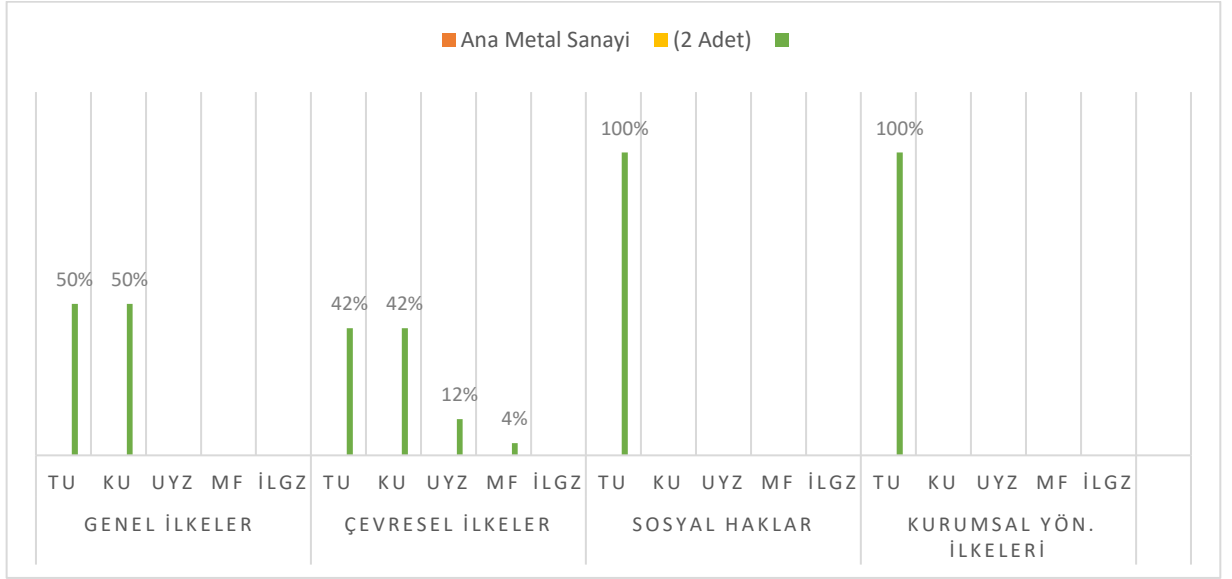

Grafik 5. Toptan ve Perakende Ticaret Sektörü

Genel ilkelerde; %100 TU; Çevresel İlkelerde; %80 TU, %8 KU, %12 UYZ; Sosyal Haklar İlkelerinde %100 TU ve Kurumsal Yönetim İlkelerinde; %67 TU ve %33 KU şeklinde tespit edilmiştir.

3.5. Ana Metal Sanayi Sektöründeki İşletmelerde Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi

Ana Metal Sanayi sektöründeki işletmelerde sürdürülebilirlik veya faaliyet raporlarında sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesi kapsamında uyum durumlarını açık ve net olarak verdiği görülen 2 adet işletmenin incelenmesi neticesinde ulaşılan sonuçlar Grafik 6’da sunulmuştur.

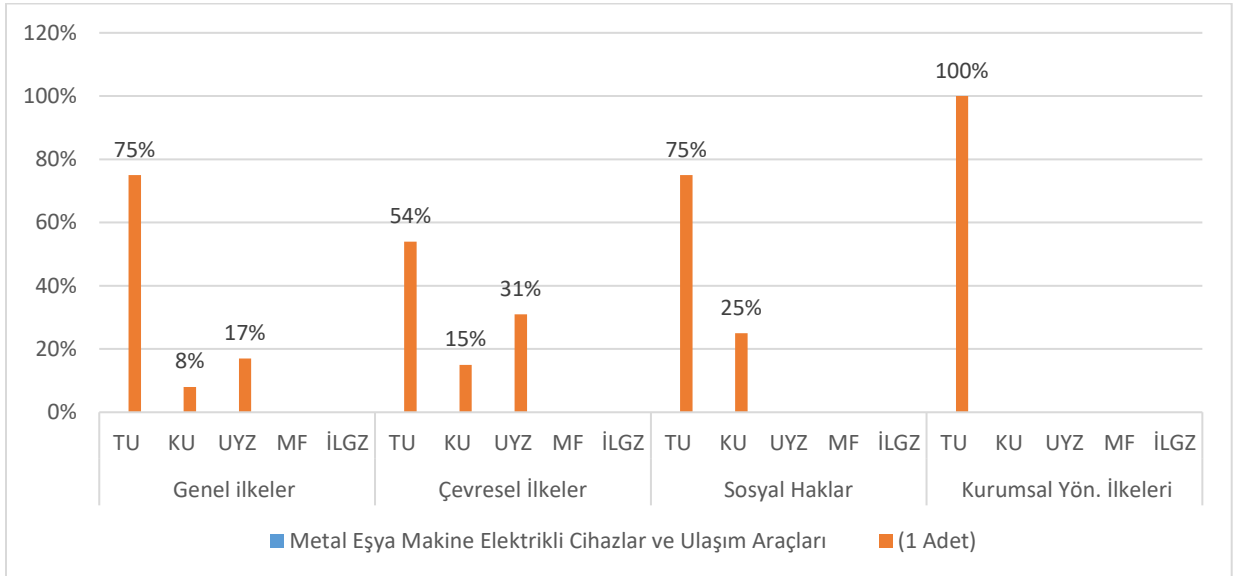

Grafik 6. Ana Metal Sanayi Sektörü

Genel ilkelerde; %50 TU, %50 KU, Çevresel ilkelerde; %42 TU, %42 KU, 12 UYZ, %4 MF, Sosyal Haklar İlkelerinde %100 TU ve Kurumsal Yönetim İlkelerinde; %100 TU şeklinde tespit edilmiştir.

3.6. Metal Eşya Makine Elektrikli Cihazlar ve Ulaşım Araçları Sektöründeki İşletmelerde Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi

Metal Eşya Makine Elektrikli Cihazlar ve Ulaşım Araçları sektöründeki işletmelerde sürdürülebilirlik veya faaliyet raporlarında sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesi kapsamında uyum durumlarını açık ve net olarak verdiği görülen 3 adet işletmenin incelenmesi neticesinde ulaşılan sonuçlar Grafik 7'de sunulmuştur.

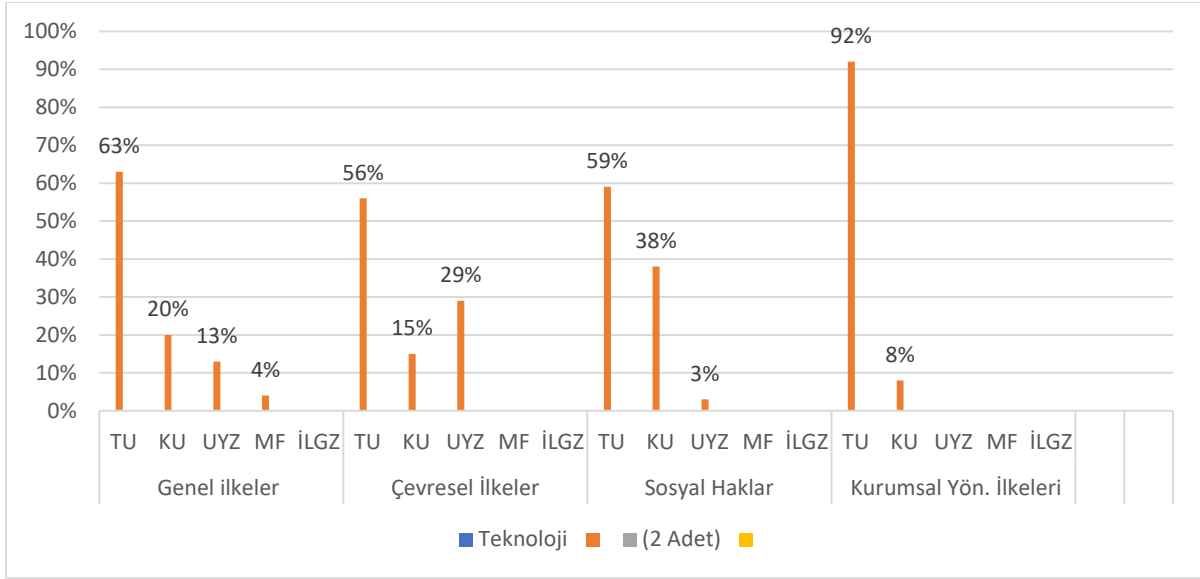

Grafik 7. Metal Eşya Makine Elektrikli Cihazlar ve Ulaşım Araçları Sektörü

Genel İlkelerde; %75 TU, %8 KU, 17 UYZ, Çevresel İlkelerde; % 54 TU, %15 KU, 31 UYZ, Sosyal Haklar İlkelerinde %75 TU, %25 KU, Kurumsal Yönetim İlkelerinde; %100 TU şeklinde tespit edilmiştir.

3.7. Teknoloji Sektöründeki İşletmelerde Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi

Teknoloji sektöründeki işletmelerde sürdürülebilirlik veya faaliyet raporlarında sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesi kapsamında uyum durumlarını açık ve net olarak verdiği görülen 2 adet işletmenin incelenmesi neticesinde ulaşılan sonuçlar Grafik 8’de sunulmuştur.

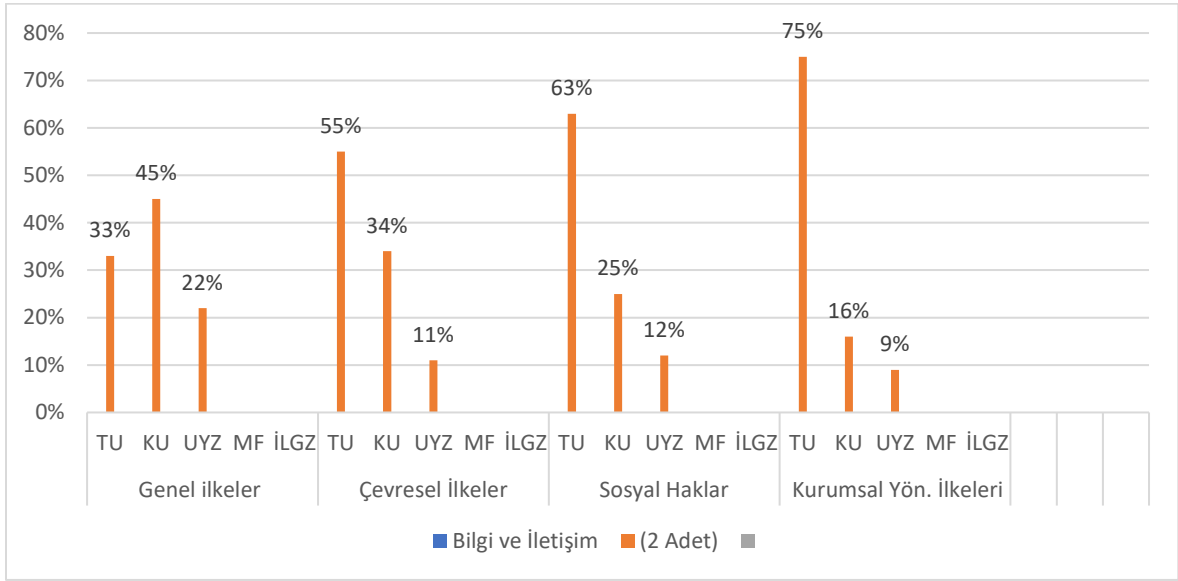

Grafik 8. Teknoloji Sektörü

Genel İlkelerde %63 TU, %20 KU, %13 UYZ, %4 MF; Çevresel İlkelerde; % 56 TU, %15 KU, %29 UYZ; Sosyal Haklar İlkelerinde, %59 TU, %38 KU, %3 UYZ ve Kurumsal Yönetim İlkelerinde; %92 TU, %8 KU şeklinde tespit edilmiştir.

3.8. Bilgi ve İletişim Sektöründeki İşletmelerde Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesinin incelenmesi

Bilgi ve İletişim sektöründeki işletmelerde sürdürülebilirlik veya faaliyet raporlarında sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesi kapsamında uyum durumlarını açık ve net olarak verdiği görülen 2 adet işletmenin incelenmesi neticesinde ulaşılan sonuçlar Grafik 9’da sunulmuştur.

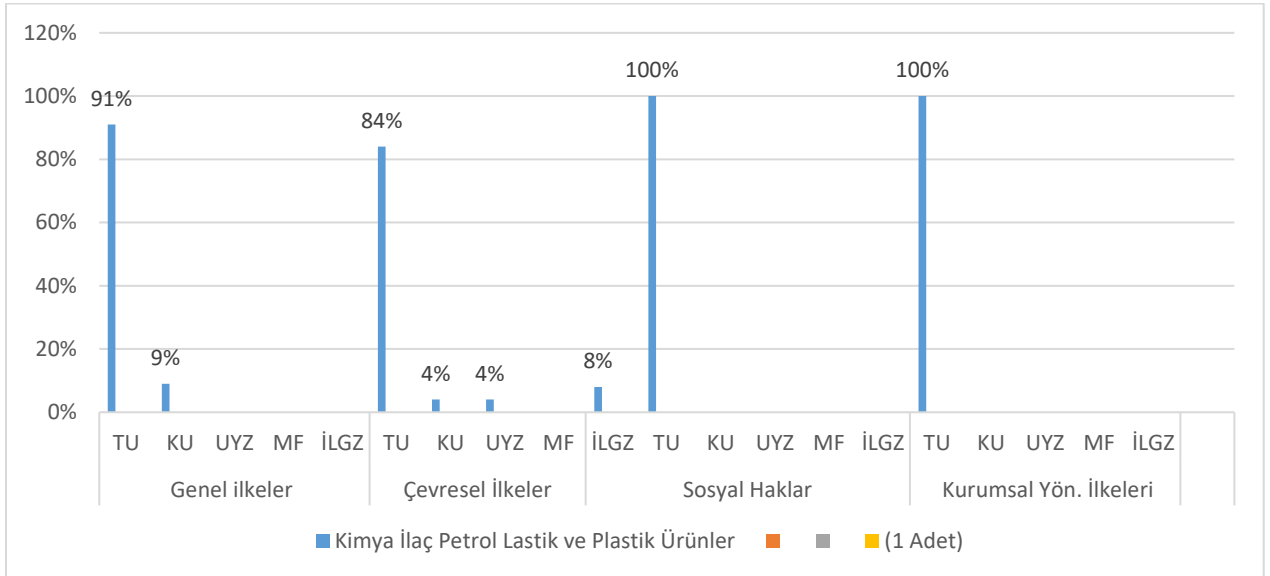

Grafik 9. Bilgi ve İletişim Sektörü

Genel İlkelerde %33 TU, %45 KU, %22 UYZ; Çevresel İlkelerde; % 55 TU, %34 KU, %11 UYZ; Sosyal Haklar İlkelerinde %63 TU, %25 KU, %12 UYZ ve Kurumsal Yönetim İlkelerinde; %75 TU, %16 KU, %9 UYZ şeklinde tespit edilmiştir.

3.9. Kimya İlaç Petrol Lastik ve Plastik Ürünleri Sektöründeki İşletmelerde Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesinin İncelenmesi

Kimya İlaç Petrol Lastik ve Plastik Ürünleri sektöründeki işletmelerde sürdürülebilirlik veya faaliyet raporlarında sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesi kapsamında uyum durumlarını açık ve net olarak verdiği görülen 1 adet işletmenin incelenmesi neticesinde ulaşılan sonuçlar Grafik 10'da sunulmuştur.

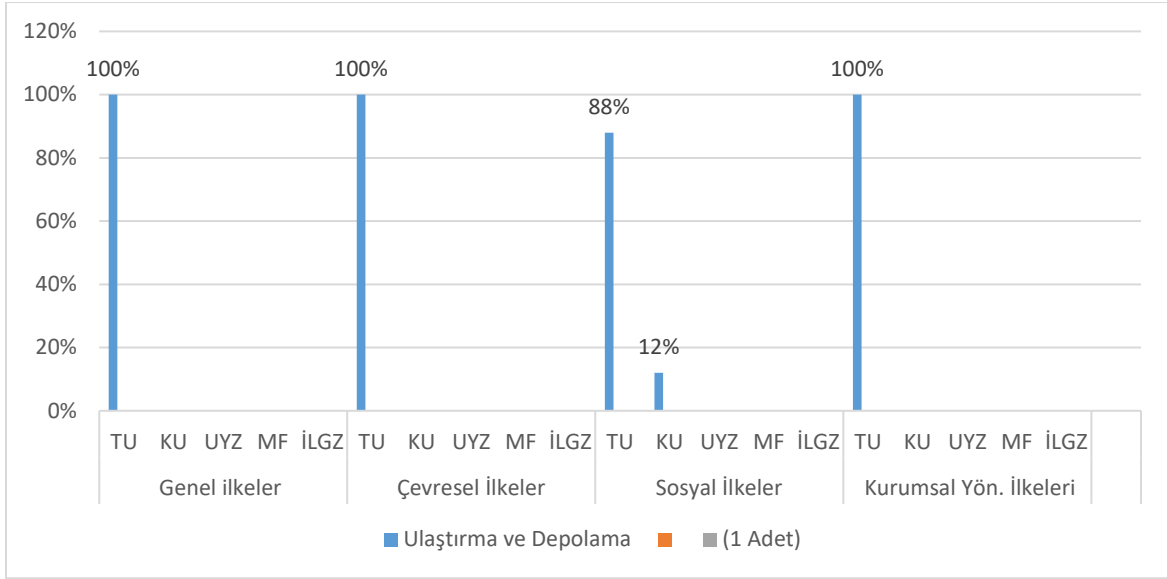

Grafik 10. Kimya İlaç Petrol Lastik ve Plastik Ürünleri Sektörü

Genel İlkelerde %91 TU, %9 KU; Çevresel İlkelerde; % 84 TU, %4 KU, %4 UYZ, %8 İLGZ; Sosyal Haklar İlkelerinde; %100 TU ve Kurumsal Yönetim İlkelerinde %100 TU şeklinde tespit edilmiştir.

3.10. Ulaştırma ve Depolama Sektöründeki İşletmelerde Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesinin İncelenmesi

Ulaştırma ve Depolama sektöründeki işletmelerde sürdürülebilirlik veya faaliyet raporlarında sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesi kapsamında uyum durumlarını açık ve net olarak verdiği görülen 1 adet işletmenin incelenmesi neticesinde ulaşılan sonuçlar Grafik 11’de sunulmuştur.

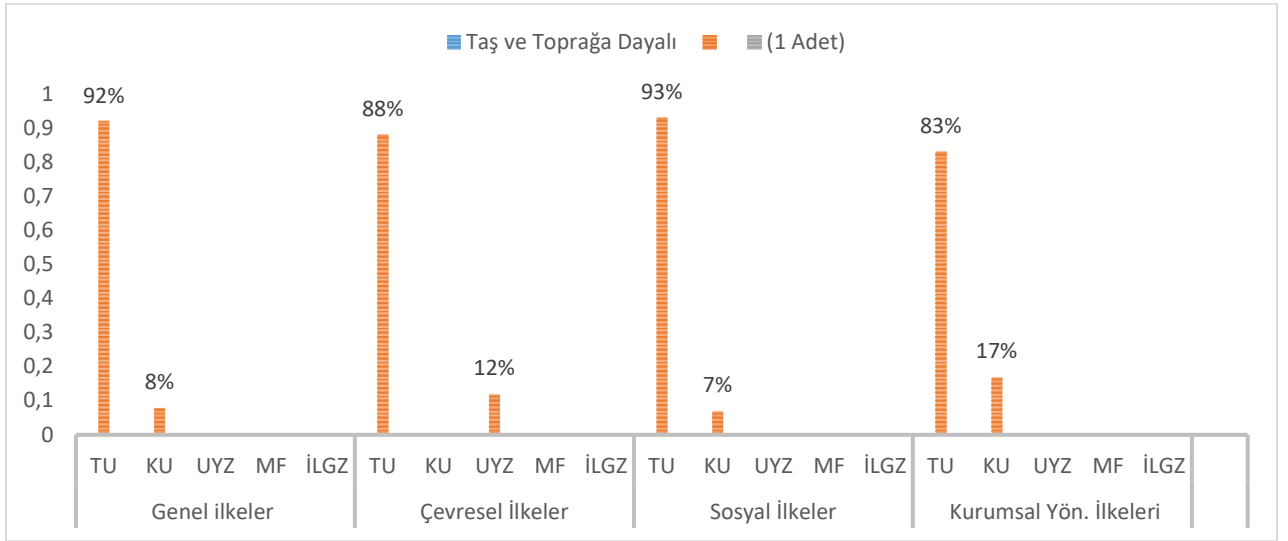
Grafik 11. Ulaştırma ve Depolama Sektörü

Genel İlkelerde ve Çevresel ilkelerde ve kurumsal Yönetim İlkelerinde; % 100 TU; Sosyal Haklar İlkelerinde ise; %88 TU, %12 KU şeklinde tespit edilmiştir.

3.11. Taş ve Toprağa Dayalı Sektöründeki İşletmelerde Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesinin İncelenmesi

Taş ve Toprağa Dayalı sektöründeki işletmelerde sürdürülebilirlik veya faaliyet raporlarında sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesi kapsamında uyum durumlarını açık ve net olarak verdiği görülen 1 adet işletmenin incelenmesi neticesinde ulaşılan sonuçlar Grafik 12’de sunulmuştur.

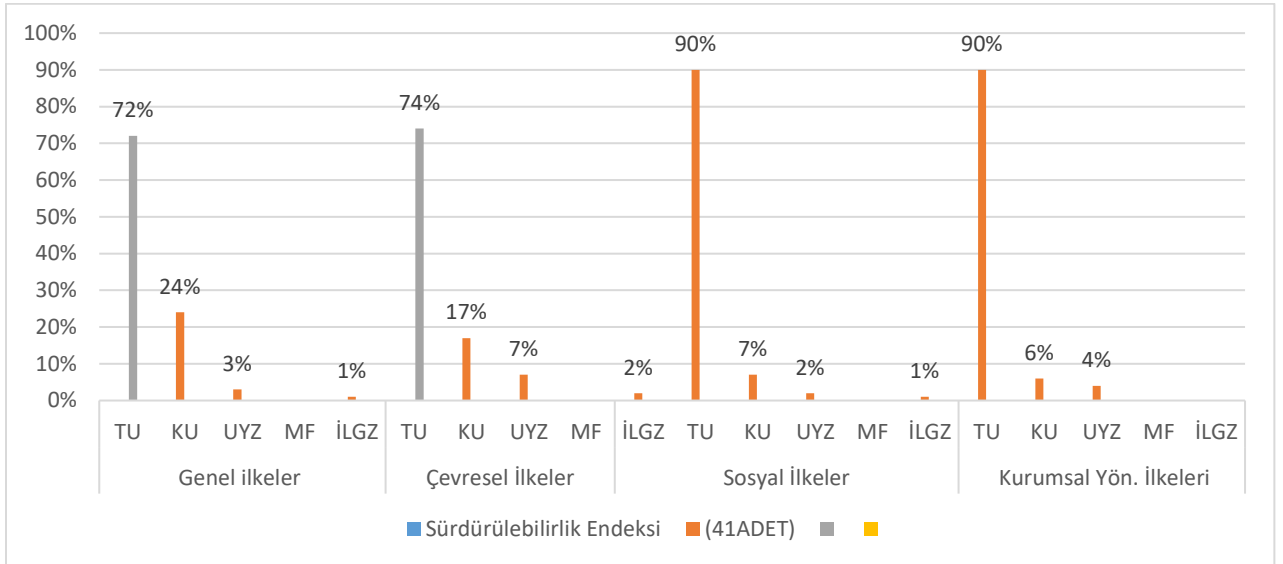

Grafik 12. Taş ve Toprağa Dayalı Sektörü

Genel İlkelerde %92 TU, %8 KU; Çevresel İlkelerde; % 88 TU, %12 UYZ; Sosyal Haklar İlkelerinde %93 TU, %7 KU ve Kurumsal Yönetim İlkelerinde; %83 TU, %17 KU şeklinde tespit edilmiştir.

3.12. Sürdürülebilirlik Endeksinde Yer Alan İşletmelerde Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesinin İncelenmesi

Sürdürülebilirlik endeksinde yer alan işletmelerde sürdürülebilirlik veya faaliyet raporlarında sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesi kapsamında uyum durumlarını açık ve net olarak verdiği görülen 41 adet işletmenin incelenmesi neticesinde ulaşılan sonuçlar Grafik 13'te sunulmuştur.

Grafik 13. Sürdürülebilirlik Endeksinde Yer Alan İşletmeler

Genel İlkelerde %72 TU, %24 KU, %3 UYZ, %1 İLGZ; Çevresel İlkelerde; % 74 TU, %17 KU, %7 UYZ, %2 İLGZ; Sosyal Haklar İlkelerinde %90 TU, %7 KU, %2 UYZ, %1 İLGZ ve Kurumsal Yönetim İlkelerinde; %90 TU, %6 KU, %4 UYZ şeklinde tespit edilmiştir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sürdürülebilirlik endeksinde yer alan işletmelerin “Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi” kapsamında açıklanması öngörülen bilgilere yer verilip verilmediğinin ve gerekli bilgilere yer verenlerin söz konusu çerçevede yer alan ilkelere uyum düzeylerinin tespit edilmesi amacıyla yapılan bu çalışma ile ulaşılan sonuçlar aşağıdaki gibidir:

Sürdürülebilirlik endeksinde yer alan işletmelerin çoğunluğunda “Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi” kapsamında açıklanması gerekli bilgileri verdikleri ve uyum durumlarını açık ve net olarak belirttikleri, diğer işletmelerde ise tam uyumun sağlanmadığı ve bu işletmelerin süreçleri net olarak açıklamadıkları diğer işletmelerin ise tam uyumun sağlanmadığı ve bu işletmelerin süreçleri net olarak açıklamadıkları tespit edilmiştir.

“Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi” kapsamında açıklamalarını ve uyum durumlarını açık ve net olarak veren işletmelerin sektörler bazında uyum düzeylerinin değerlendirilmesi ile ulaşılan sonuçlar ise aşağıdaki gibidir:

Mali kuruluş sektöründeki işletmelerde genel İlkelerde; genel ilkeler, çevresel ilkeler ve sosyal ilkelere uyum süreci incelendiğinde; tam uyum %85-%91 arasında sağlanırken, kurumsal yönetim ilkelere tam uyumun %100 sağlandığı,

İmalat sektöründeki işletmelerde genel ilkeler, çevresel ilkeler ve kurumsal yönetim ilkeleri uyum süreci incelendiğinde; tam uyum %75-%78 arasında sağlanırken, sosyal ilkelere tam uyumun sağlanamadığı,

Elektrik, Gaz ve Buhar sektöründeki işletmelerde bütün ilkelere tam uyumun daha çok sağlandığı, bu sektörde kısmi uyumun da tam uyum kadar olmasa da önemli bir oranda sağlandığı görülmekte, bu sektörde uyumsuzluğun sadece çevresel ilkelere görüldüğü;

İnşaat ve bayındırlık sektöründeki işletmelerde bütün ilkelere tam uyumun daha çok sağlandığı, bu sektörde kısmi uyumun da tam uyum kadar olmasa da önemli bir oranda sağlandığı ayrıca kurumsal yönetim ilkeleri dışında diğer ilkelere uyumsuzluklar olduğu;

Toptan ve Perakende Ticaret sektöründeki işletmelerde bütün ilkelere tam uyumun daha çok sağlandığı tespit edilirken, çevresel ilkelere uyumsuzluklara da rastlanıldığı;

Ana Metal Sanayi sektöründeki işletmelerde tam uyumun sosyal ilkelerde ve kurumsal yönetim ilkelerinde %100 sağlandığı, diğer ilkelerde kısmi uyum ile aynı oranda sağlandığı tespit edildiği ve çevresel ilkeler dışında diğer ilkelerde uyumsuzluğa rastlanmadığı;

Metal Eşya Makine Elektrikli Cihazlar ve Ulaşım Araçları sektöründeki işletmelerde çoğunlukla tam uyumun sağlandığı, genel ilkeler ve çevresel ilkelerde uyumsuzluğa rastlanıldığı;

Teknoloji sektöründeki işletmelerde tam uyumun çoğunlukla sağlandığı, çevresel ilkeler ve sosyal ilkelerde uyumsuzluğa rastlanıldığı;

Bilgi ve İletişim sektöründeki işletmelerde tam uyumun genel ilkeler dışında çoğunlukla sağlandığı, genel ilkelerde daha çok kısmi uyumun sağlandığı ve yine bütün ilkelerde de uyumsuzluk tespit edildiği;

Kimya İlaç Petrol Lastik ve Plastik Ürünleri sektöründeki işletmede bütün ilkelere tam uyumun oldukça yüksek oranlarda sağlandığı;

Ulaştırma ve Depolama sektöründeki işletmede bütün ilkelere tam uyumun oldukça yüksek oranlarda sağlandığı, sadece sosyal ilkelerde kısmi uyum sağlandığı;

Taş ve Toprağa Dayalı sektöründeki işletmede kısmi uyum görülmekle birlikte bütün ilkelerde daha çok tam uyumun sağlandığı, çevresel ilkelerde ise uyumsuzluğun da olduğu görülmüştür.

Sürdürülebilirlik endeksinde yer alan işletmelerde sürdürülebilirlik veya faaliyet raporlarında sürdürülebilirlik ilkeleri uyum çerçevesi kapsamında uyum durumlarını açık ve net olarak verdiği görülen 41 adet işletmenin incelenmesi neticesinde;

-Genel ilkelerde; %72, çevresel ilkelerde; %74, sosyal ilkelerde %90, kurumsal yönetim ilkelerinde %90 **tam uyum,**

-Genel ilkelerde; %24, çevresel ilkelerde; %17, sosyal ilkelerde %7, kurumsal yönetim ilkelerinde %6 **kısmi uyum,**

- Genel ilkelerde; %3, çevresel ilkelerde; %7, sosyal ilkelerde %2, kurumsal yönetim ilkelerinde %4 **uyumsuzluk,**

- Genel ilkelerde %1, çevresel ilkelerde %2, sosyal haklar ilkelerinde %1 ilgisiz olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak; kapsam dahilindeki işletmelerin faaliyet raporlarında beklenen açıklamaların yetersiz olduğu, açıklamalarının tam olduğu görülen işletmelerde bütün ilkelerde yüksek oranda tam uyumun sağlandığı, uyumsuzluk durumuna çok fazla rastlanılmadığı görülmüştür. En çok tam uyumun

sağlandığı ilkeler Sosyal ve Kurumsal Yönetim ilkeleri iken Uyumsuzluk durumunun en fazla çevresel ilkelerde olduğu söylenebilir.

Sürdürülebilirlik ilkeleri raporlama çerçevesi kapsamında raporların ne şekilde hazırlanacağı işletmelerin tercihine bırakılmış olsa bile, sürdürülebilirlik raporlaması uygulamalarının henüz yeterli düzeyde olmadığı, Türkiye’de çerçeve kapsamında beklenen açıklamaların ve uyum düzeylerinin açık ve net bir şekilde verilmesinin sürdürülebilirlik raporlamasından beklenen faydaya katkı sağlayacağı açıktır.

YAZARLARIN BEYANI

Bu çalışmada, Araştırma ve Yayın etiğine uyulmuştur, çıkar çatışması bulunmamaktadır ve bu çalışma için finansal destek alınmamıştır.

AUTHORS’ DECLARATION

This paper complies with Research and Publication Ethics, has no conflict of interest to declare, and has received no financial support.

YAZARLARIN KATKILARI

Çalışma Konsepti/Tasarım- SÇK, TDB; Yazı Taslağı- SÇK, TDB, FT; İçeriğin Eleştirel İncelemesi- SÇK, TDB; Son Onay ve Sorumluluk- SÇK, TDB, FT.

AUTHORS’ CONTRIBUTIONS

Conception/Design of Study- SÇK, TDB; Drafting Manuscript- SÇK, TDB, FT; Critical Revision of Manuscript- SÇK, TDB; Final Approval and Accountability- SÇK, TDB, FT.

KAYNAKÇA

Acar, D., Karataş Aracı, Ö. N. & Arısoy, K. (2021). Entegre Raporlama ve Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesindeki Değişiklikler Üzerine Bir Değerlendirme. *Uluslararası İşletme, Ekonomi ve Yönetim Perspektifleri Dergisi*, 5 (Özel Sayı), 251-266- <http://dx.doi.org/10.29228/ijbemp.51325>.

Ertan, Y., Türkiye’de Sürdürülebilirlik Raporlaması (2005-2017). (2018). *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 11 (3): 463-478, <https://doi.org/10.29067/muvu.410926>.

Gümrah, A. & Büyükepeççi, S. (2019). Türkiye’de Sürdürülebilirlik Raporlaması: 2008-2017 Yılları Arası Yayınlanmış Sürdürülebilirlik Raporlarının İncelenmesi. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 21 (2), 305-323, <https://doi.org/10.31460/mbdd.521540>.

Gümrah, A. & Güngör Tanç, Ş. (2018). Sürdürülebilirlik Raporlarının İçerik Kalitesi: BİST Sürdürülebilirlik Endeksinde Bir Uygulama. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 20 (Özel Sayı), 334-357, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mbdd/issue/42789/517689>.

Güngör Tanç, Ş. (2019). Kurumsal Sürdürülebilirlik Faaliyetlerinin Firma Değeri Üzerine Etkisi: BIST 100 Örneği. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 11 (3), 2076-2083, <https://isarder.org/index.php/isarder/article/view/888>.

Önce, S., Onay, A. & Yeşilçelebi, G. (2015). Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlaması ve Türkiye'deki Duru, *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 2(2), 230-252, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jefa/issue/32427/360580>.

Sultanoğlu, B. (2021). Finansal Olmayan Bilginin Raporlama Standartları ve Çerçevesi-Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları ve Çerçevesi, ISBN: 9786257530934, *Gazi Kitapevi*, Eylül ANKARA.

<https://www.spk.gov.tr/Duyuru/Goster/20201002/0> (Erişim Tarihi: 10.06.2022)

<https://www.spk.gov.tr/Sayfa/Dosya/1332> (Erişim Tarihi: 12.06.2022)

II-17.1 sayılı Kurumsal Yönetim Tebliği, 03.01.2014 Tarih ve 28871 Sayılı Resmi Gazete

II-17.1.a sayılı Kurumsal Yönetim Tebliği (II-17.1)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ, 02.10.2020 Tarih ve 31262 Sayılı Resmi Gazete.

